

แนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

นายพนสม โรจนวิทย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาศิลปะศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-683-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019633 I16247826

CONCEPTIONS OF ART EDUCATION INSTRUCTION OF ART TEACHERS
IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF
THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION,
EDUCATIONAL REGION FIVE

Mr. Phoosom Rojanawit

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Art Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-683-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5
โดย นายพนสม โรจนวิทย์
ภาควิชา ศิลปะศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณसार

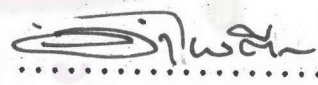

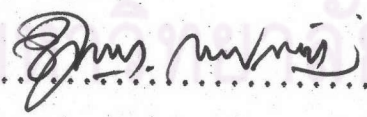
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

/คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
/ (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

/ ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณเรรัตน์ พิชญไพบุญย์)

/ อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณसार)

/ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เพรศคอกท)

พูนสม โรจนวิทย์ : แนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 (CONCEPTIONS OF ART EDUCATION
INSTRUCTION OF ART TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL
REGION FIVE) อ.ที่ปรึกษา : ดร.อำไพ ตีรณสาร 211 หน้า ISBN 974-582-683-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษา
ของครูศิลปะศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ในด้านความหมายของ
ศิลปะและศิลปะศึกษา องค์ประกอบของศิลปะศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศิลปะศึกษาจำนวน 127 คน จากโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 127 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น
แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยแบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินค่าและแบบปลายเปิด
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์
เปรียบเทียบแนวคิดของครูศิลปะศึกษาด้วยการทดสอบค่าทีและค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปะศึกษามีแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยกับ
ทุก ๆ ด้าน

ส่วนการเปรียบเทียบแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ตามสถานภาพของครูศิลปะศึกษา
พบว่า ครูศิลปะศึกษามีแนวคิดไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบด้านเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ใน
การสอน แต่เมื่อเปรียบเทียบตามอายุ พบว่า มีแนวคิดในด้านกระบวนการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษา ตามทฤษฎีการสอน
ศิลปะศึกษา พบว่า ครูศิลปะศึกษามีแนวคิดไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบตามระดับการศึกษาและประสบการณ์
ในการสอน แต่เมื่อพิจารณาตามเพศ และอายุ พบว่า มีแนวคิดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05

ภาควิชา ศิลปะศึกษา
สาขาวิชา ศิลปะศึกษา
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

##C143948 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: CONCEPTION OF ART EDUCATION INSTRUCTION/ART TEACHER/ART EDUCATION IN SECONDARY SCHOOL

PHOONSOM ROJANAWIT : CONCEPTIONS OF ART EDUCATION INSTRUCTION OF ART TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, EDUCATIONAL REGION FIVE. THESIS ADVISOR : AMPAI TIRANASAR, Ph.D., 211 pp. ISBN 974-582-683-9

The purposes of this study were to study and compare the conceptions of art education instruction of art teachers in the secondary schools under the jurisdiction of the Department of General Education, Educational Region Five in the following aspects : meanings of art and art education, factors of art education, and processes of instruction.

The samples of this study were 127 art teachers from 127 secondary schools under the jurisdiction of the Department of General Education, Educational Region Five. The researcher constructed one set of questionnaire consisted of check-list, rating scale and open-ended questions. The data were analyzed by using percentage, means, standard deviation, t-test and f-test.

It was found that art teachers had the conceptions at the level of agreement in all aspects of art education instruction.

When compared the conceptions of art teachers, it was found that there were no significant differences between art teachers who have different sex, education and experiences. But those who have different ages, their conceptions concerning in the processes of instruction were different at the 0.5 level of significance.

For the comparison of the conceptions of art teachers by means of theories of teaching in the art education, it was found that there were no significant differences between art teachers who have different education and experiences. But those who have different sex and ages were different at the 0.05 level of significance.

ภาควิชา..... ศิลปศึกษา

สาขาวิชา..... ศิลปศึกษา

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน

ก่อนอื่น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณसार อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำปรึกษา ให้กำลังใจ ตรวจสอบแก้ไข และชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา ความห่วงใย และขอกราบระลึกถึง พร้อมทั้งจะจดจำพระคุณนี้ไว้ในจิตสำนึกด้วยความเกิดทุนยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เพรสคอกท์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจสอบและแก้ไข ตลอดจนให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณท่านศึกษานิเทศก์ เขต การศึกษา 5 ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี ผู้บริหารโรงเรียน ทุกโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 และครูศิลปศึกษาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์อย่างยิ่งในการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณอาจารย์ณรงค์ โปธิ์มี และอาจารย์ชาญชัย เศรษฐธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนกรับใหญ่ อังกุศลกิจพิทยาคม ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องคอมพิวเตอร์ ในการจัดพิมพ์ ตลอดจนเพื่อน ๆ คณะครูอาจารย์ที่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน อาจารย์สมศักดิ์ ฉันทานุรักษ์ ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา จังหวัดราชบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการหาความเที่ยงของแบบสอบถาม รวมทั้งบัณฑิตวิทยาลัยซึ่งให้ทุนส่วนหนึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จลงได้เลย หากไม่ได้รับแรงบันดาลใจในการเริ่มต้น ในการช่วยเหลือทุกสิ่งจาก คุณพีชรินทร์ โรจนวิทย์ ผู้ประจูดังเครื่องหนึ่งของชีวิต

และท้ายที่สุด เห็นใจขอขอบคุณใด ๆ ขอกราบบูชาคุณ คุณพ่อคุณแม่ ผู้ให้กำเนิดชีวิต คุณอาศิริรัตน์ โรจนวิทย์ ผู้ให้การเลี้ยงดู ประจูดังแม่คนที่สองในชีวิตของผู้วิจัย ตลอดจนขอขอบคุณ ผู้มีส่วนให้ความอนุเคราะห์ที่มีได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้

พนสม โรจนวิทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	เ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวทฤษฎีที่สำคัญ.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดทางการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา.....	10
ความหมายของแนวคิด.....	10
ความหมายของการเรียนการสอน.....	11
ความหมายของศิลปะและศิลปศึกษา.....	15
ประวัติแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะในยุโรปและอเมริกา.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประวัติแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปศึกษาในประเทศไทย.....	25
แนวคิดทางปรัชญาศิลปศึกษา.....	31
ครูศิลปศึกษา.....	47
ศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา.....	51
องค์ประกอบของศิลปศึกษา.....	54
หลักสูตร.....	54
ครูกับแนวคิดทางศิลปศึกษา.....	56
นักเรียน.....	60
โรงเรียน.....	62
ผู้ปกครองและชุมชน.....	63
กระบวนการเรียนการสอน.....	64
วิธีสอน.....	64
สื่อการสอน.....	66
การวัดผล.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
งานวิจัยต่างประเทศ.....	69
งานวิจัยในประเทศ.....	77
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	86
การสุ่มตัวอย่างประชากร.....	86
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
การนำเสนอข้อมูล.....	90

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูศิลปศึกษา.....	92
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ในด้านความหมายของศิลปะ และศิลปศึกษา องค์ประกอบของศิลปศึกษา และกระบวนการ การเรียนการสอน.....	94
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามทฤษฎีการสอนศิลปศึกษา.....	147
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำแนวคิดทาง การเรียนการสอนศิลปศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติจริง.....	153
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	159
สรุปผลการวิจัย.....	161
อภิปรายผลการวิจัย.....	167
ข้อเสนอแนะ.....	172
รายการอ้างอิง.....	174
ภาคผนวก.....	184
ประวัติผู้เขียน.....	211

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพของครูศิลปศึกษา.....	92
2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ในด้านความหมายของศิลปะและศิลปศึกษา องค์ประกอบของศิลปศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน.....	94
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านความหมายของศิลปะและ ศิลปศึกษา จำแนกตามเพศด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	100
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านองค์ประกอบของศิลปศึกษา จำแนกตามเพศด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	102
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามเพศด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	107
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านความหมายของศิลปะและ ศิลปศึกษา จำแนกตามอายุด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).....	110
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านองค์ประกอบของศิลปศึกษา จำแนกตามอายุด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).....	112
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามอายุด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).....	118

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านความหมายของศิลปะและ ศิลปศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	121
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านองค์ประกอบของศิลปศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	123
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามระดับการศึกษาด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	128
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านความหมายของศิลปะและ ศิลปศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).	131
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านองค์ประกอบของศิลปศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).....	134
14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามรายการในด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).....	142
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามทฤษฎีการสอนศิลปศึกษา จำแนกตามเพศ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test).....	149
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษา ตามทฤษฎีการสอนศิลปศึกษา จำแนกตามอายุ ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test).....	150

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษา ตามทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษาด้วยการทดสอบค่าที (t-test)..... 151
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอน ศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษา ตามทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษา จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอนด้วยการทดสอบค่าเอฟ (f-test)..... 152
19	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปะศึกษา เกี่ยวกับการนำแนวคิดทาง การเรียนการสอนศิลปะศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติจริง..... 153

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับแนวคิดทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของครูศิลปะศึกษา ตามทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษา.....	148
---	--	-----

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย